

ELS FERRAN: UNA NISSAGA DE SANITARIS FIGUERENCS

Lluís GUERRERO i SALA

Introducció

Fa temps, col·laborant en la gestió de l'*Arxiu Històric de les Ciències de la Salut 'Simeó Selga i Ubach'* (AHCS) del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona a Manresa, se'm va adreçar el Sr. Xavier Agramont i Cruanyes, veí de Sobrestany (Baix Empordà), per si ens interessaven uns materials documentals relacionats amb un metge de Figueres (Alt Empordà) ja traspassat, de nom Antoni Ferran Brusés. Em va explicar que ell mateix havia distribuït altres documents relacionats amb aquest metge per altres arxius de la geografia catalana, amb criteri a una relació geogràfica o temàtica d'aspectes d'aquest personatge amb l'àmbit de cada arxiu.

Em va semblar que no s'havia d'haver dispersat res, i que tots els documents haurien de correspondre al dossier biogràfic del Dr. Ferran.

Vaig començar a recollir i unificar mitjançant fotocòpies els elements dispersos, i vaig poder comprovar que aquest metge formava part d'una nissaga de sanitaris originaris de Figueres, i que no hi havia una bibliografia significativa al respecte. El mateix Sr. Xavier Agramont ha contribuït en alguns moments en aquesta tasca de recopilació, la qual cosa li agraeixo, i actualment tenim tota la documentació a l'AHCS.

La publicació de les nissagues de metges i sanitaris sempre ha tingut cabuda en els estudis de la Societat Catalana d'Història de la Medicina, i aquest motiu em va engrescar a recuperar aquesta i oferir-la en el XIII Congrés d'Història de la Medicina Catalana de La Canonja (Tarragona).

Genealogia dels Ferran

Abasta des de l'any 1779 fins l'actualitat. S'inicia amb Pere Ferran Floreta, militar, *Capitán Graduado* en la data esmentada, que casà amb Antònia Mensa. Aquest matrimoni va tenir tres fills: Antoni, Isabel i Liberata.

Isabel Ferran Mensa, nascuda a Blanes l'any 1812, casà en primeres núpcies amb Sebastià Baig i Corredó (1802-1872), semoler de professió establert a Figueres,¹ amb el que tingué dos fills, en Frederic i en Marià (aquest darrer casaria amb Anna Montcanut; en la certificació de naixement d'Antoni Ferran Brusés apareix com a substitut del jutge municipal de Figueres i responsable del Registre Civil).

Sabem que el figuerenc Antoni Ferran Mensa l'any 1830 era farmacèutic i que havia casat amb Antònia Xirau, de Perelada (Alt Empordà). Van tenir tres fills: Enric, Demetri, i Emília.

Demetri Ferran Xirau va néixer a Figueres l'any 1843, va ser farmacèutic i es va casar amb Elvira Sagrera, amb la que va tenir a Enric Ferran Sagrera.

D'Emília Ferran Xirau només sabem que es va unir en matrimoni amb un membre de la família Peral, i que van tenir dos fills: Dolors Peral Ferran i Antoni Peral Ferran.

Enric Ferran Xirau va néixer a Figueres l'any 1844, va ser farmacèutic i es va casar amb Dolors Brusés Vergés, amb la que va tenir tres fills: Antoni, Enric i Maria.

Enric Ferran Brusés, va néixer a Figueres l'any 1890, va ser farmacèutic i es casà amb Mercè Botey, i van tenir una filla, na Maria Elena Ferran Botey. Aquesta es va casar amb l'advocat Rafael Torrent Orri, fill del veterinari Carles Torrent i Dou. Van tenir un fill, Enric Torrent Ferran, nat a Figueres l'any 1956, farmacèutic, casat amb Clara Sánchez Tabares; són pares de l'estudiant de Farmàcia Laura Torrent Sánchez, i de l'alumna de Veterinària Maria Torrent Sánchez.

De Maria Ferran Brusés no coneixem altre aspecte biogràfic que el seu matrimoni amb Vicens Sans.

Antoni Ferran Brusés va néixer a Figueres l'any 1886, va ser metge, i es va casar amb Maria de los Reyes González, que li va donar dos fills, Dolors i Enric.

De Dolors Ferran de los Reyes no he trobat cap documentació, llevat de la seva residència a Barcelona.

Enric Ferran de los Reyes va néixer a *Villa Libertad (Entre Rios, Argentina)*, l'any 1911. Va ser metge i ignoro les seves circumstàncies familiars i possible descendència.

Els Brusés són una família que s'enllaça amb els Ferran. Joan Brusés Portell va néixer a Cabanes a l'any 1827, va ser metge i es va casar amb Magdalena Vergés, amb la que va tenir dos fills, Dolors i Josep.

Dolors Brusés Vergés va ser l'esposa d'Enric Ferran Xirau, i ja n'he parlat suara.

Josep Brusés Vergés va néixer a Figueres l'any 1864 i ignoro si es va casar i si va tenir fills.

He consultat tots els Ferran que surten en el directori del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona per si tenien relació amb aquesta nissaga, i solament un sabia que havia tingut avantpassats a Blanes, desconeixent si eren de la nissaga que presento. No hi ha cap Brusés en el directori.

Farmacèutics

En aquesta nissaga n'hi ha cinc: Antoni Ferran Mensa, Demetri Ferran Xirau, Enric Ferran Xirau, Enric Ferran Brusés, i Enric Torrent Ferran.

1.- Antoni Ferran Mensa era nat a Figueres. Va cursar estudis de Farmàcia, professió que estava exercint cap a l'any 1830. No he localitzat el seu expedient acadèmic, ni en conec cap altra circumstància, llevat del seu entorn familiar i del seu matrimoni amb Antònia Xirau, de Peralada (AHCS).

2.- Demetri Ferran Xirau va néixer a Figueres l'any 1843, fill d'Antoni Ferran Mensa i d'Antònia Xirau. Visqué al domicili familiar, que era la pròpia farmàcia, situada a la plaça de l'Oli, 16. Va estudiar a l'Institut local fins obtenir el títol de *Bachiller en Artes* el dia 23 d'agost de 1858.

Posteriorment, va cursar estudis a la *Universidad Literaria* de Barcelona, les assignatures comunes a la Facultat de Ciències entre 1858 i 1859 i després les de Farmàcia en la Facultat corresponent des de 1859 fins el 1864; obtingué la llicenciatura en Farmàcia el 29 de juny de 1864. Va fer les pràctiques a l'oficina de farmàcia ubicada en la cantonada dels carrers Gignàs i Milàn (BUB).

Va tenir una oficina de farmàcia a Sant Feliu de Guíxols.

Del seu matrimoni amb Elvira Sagrera va tenir un fill, Enric Ferran Sagrera, de qui sabem que va obtenir un doctorat a Madrid el juny de 1895, però ignoro de quina carrera, i em consta que es va casar l'any 1896 amb Anna Roger, amb la que va tenir dos fills, Carme i Antoni, i vivien a Barcelona (AMSFG).

En el diari de Figueres *El Ampurdanés, periódico de intereses morales, materiales, avisos y noticias*, número 441, de 17 de desembre de 1882, surt esmentat per un Diploma d'Honor que ha obtingut per un elixir presentat en una exposició de Vilanova i la Geltrú. Tanmateix, en el diari *El Impenitente* apareix un anunci de gran format, del que ignoro la data, que anuncia: *Farmacia de Ferran. Elixir Depurativo Vegetal de Ferran. Farmacéutico de la Universidad de Barcelona (año 1864). Socio y corresponsal de varias corporaciones científicas*. A continuació es descriu les excel·lències de l'elixir, les seves indicacions, i els llocs de Catalunya i de l'estranger on es pot adquirir, advertint qui el fabrica: *Depósito general: San Feliu de Gixols, Farmacia y Jaraberia del autor*. El mateix dia, aquest diari esmentat, cita un anunci de petit format en el que destaca: *Herpes, úlceras humorales, sífilis degenerada, se curan con el elixir depurativo vegetal de Ferran*, i diu que està aprovat i recomanat per l'Acadèmia Mèdico-Farmacèutica de Barcelona, i que la farmàcia de l'autor està a Sant Feliu de Guíxols (BFDCF). Un pamflet publicitari editat a la impremta Viader de Sant Feliu de Guíxols datat el mes de gener de 1892, està dedicat als 25 anys d'èxit de l'*Elixir Depurativo Vegetal* de Ferran, del que diu també que és *Farmacéutico de la Real Casa*; de l'elixir afirma que ha estat guardonat amb la Medalla de Bronze de l'*Exposición Farmacéutica Nacional* de Madrid de 1882, i amb la *Medalla de Mérito* en l'Exposició de Vilanova i Geltrú del mateix any. Indica l'elixir pels problemes cutanis, en especials les formes herpètiques, les dermatosis i l'acrimonia de la sang. Avalen el producte el doctor en Medicina i Cirurgia *Pablo Llorach*, i els *Médicos-Cirujanos* *Eliseo Forest y Cardona, Luis Lloret y Vilanova, Vicente Rabell y Ribas, Eusebio Gibert y Pastor, Jaime Terradas y Vallmanya, y Francisco Castellá y Concas*, així com molts ciutadans (AMSFG).

En l'epistolari familiar fa palès el seu catalanisme i el rebuig al govern d'Espanya en general, i a l'actitud d'aquest envers Catalunya en particular, com també la seva aversió a Cánovas i Sagasta (AMSFG).

3.- **Enric Ferran Xirau** va néixer a Figueres l'any 1844,² va ser *Bachiller en Artes* per l'Institut de Figueres el 27 de juny de 1861. Va cursar les matèries comunes el curs 1861-1862, i tot seguit va començar Farmàcia a la *Universidad Literaria* de Barcelona, carrera que acabà el 25 de juny de 1866 amb el grau de llicenciat. L'expedient acadèmic és el propi d'un estudiant de nivell mitjà. Va fer les seves pràctiques a la farmàcia d'Andreu Balaguer i Torner² del carrer de Montcada de la capital. Posteriorment va casar amb Dolors Brusés i Vergés; aquesta era filla de Joan Brusés Portell, *médico cirujano* nat a Cabanes, i de la seva muller Magdalena Vergés, amb la que va tenir dos fills: l'esmentada Dolors, i Josep Brusés Vergés (1864-1925), de Figueres, *médico cirujano* que exercí de forense (BUB).

Enric Ferran va exercir de farmacèutic de *Sanidad Militar*, arribant a *Subinspector farmacéutico*² de segona classe i cap de Detall del *Laboratorio Central de Medicamentos de Sanidad Militar*. Tingué residència a València, Tarragona i Madrid, i era propietari d'un mas a Sant Feliu de Guíxols. Mentre era a Madrid, residint al carrer *Conde Duque*, 42-bis, l'any 1895, va tenir a casa seva al seu nebot Enric Ferran Sagra, que aleshores cursava un doctorat després d'una brillant i per nosaltres desconeguda carrera. Sembla ser que va tenir algun paper en la campanya de Cuba (AMSFG). Es jubilà del seu càrrec amb data 31 d'agost de 1895 per Real Ordre del 26 del mateix mes i any (D.O. núm. 191 de 30 d'agost), en la que se li concedia retirar-se a Figueres,² on fixà residència al carrer de Sant Pau, 30 (AHCS). Enric i Dolors van tenir tres fills: Antoni, Enric i Maria (AHCS). Morí a Figueres l'any 1901.³

4.- **Enric Ferran Brusés** va néixer a Figueres el 27 de juliol de 1890. Va residir temporalment a València, on hi estava destinat el seu pare. Va obtenir la graduació de *Bachiller* el 24 de juny de 1908. Va fer les matèries comunes el curs 1908-1909, i d'aquest darrer any fins la llicenciatura el 18 de juliol de 1914, va estudiar Farmàcia a la Facultat corresponent de la *Universidad Literaria* de Barcelona, amb uns resultats acadèmics modestos (BUB). Va casar amb Mercè Botey, amb qui va tenir una filla, Maria Elena Ferran Botey. Aquesta darrera no va poder cursar Farmàcia per problemes relacionats amb la Guerra Civil espanyola, i va casar amb Rafael Torrent i Orri, advocat de Figueres, fill del veterinari Carles Torrent i Dou; vivia al carrer de Sant Pau, 18, primer, de Figueres. Maria Elena i Rafael van tenir un fill, Enric Torrent i Ferran (AFF).

5.- **Enric Torrent Ferran**, nat a Figueres el 30 de setembre de 1956, va estudiar el batxillerat a l'Institut de Figueres amb notes altes, i va cursar Farmàcia a la Universitat de Barcelona entre 1974 i 1979, mentre residia al

Col·legi Major Penyafor. Obtingué el títol de Llicenciat en Farmàcia el 29 de gener de 1979 (BUB), i actualment és el titular de l'oficina de Farmàcia Ferran del carrer Pujada al Castell, número 6, de Figueres, que havia estat del seu avi Enric Ferran Brusés. Enric Torrent casà amb Clara Sánchez Tabares, amb la que va tenir dues filles: Marina Torrent Sánchez, actualment estudiant de Veterinària, i Laura Torrent Sánchez, ara estudiant de Farmàcia.

Veterinaris

1.- **Carles Torrent Dou**, veterinari, pare de l'advocat figuerenc Rafael Torrent Orri, espòs de Maria Elena Ferran Botey, expropietària (no farmacèutica) de l'actual Farmàcia Ferran de Figueres (AFF).

Metges

1.- **Joan Brusés Portell**, neix a Cabanes (Alt Empordà) l'any 1827, *médico cirujano* cap a l'any 1850, resident al carrer de Sant Pau, 28 de Figueres, on és citat l'any del naixement d'Antoni Ferran Brusés, nebot seu. El disset de juny de 1857 mitjançant un contracte notarial de subestabliment d'un oliver que divideix en quatre parts de vessana, cedeix una d'elles per quaranta rals de velló anuals a *Pelegri de Carreras*, cirurgià natural de Viladamat (Alt Empordà) i veí de Cabanes, d'on diu que aleshores Brusés també és veí (AHCF). Del seu matrimoni amb Magdalena Vergés, natural de Llers (Alt Empordà), nasqué Dolors Brusés Vergés, també de Llers, que seria la muller de l'apotecari Enric Ferran Xirau (AHCS). En el cens electoral de Figueres de l'any 1890, hi consta amb el número 78, Joan Brusés Portell, *médico*, domiciliat al carrer de Sant Pau, 28, i diu que té 61 anys, edat que no s'avé amb l'any de naixement que cita un altre document, segons el qual en tindria 63. En aquest mateix cens s'esmenten un Vicente Brusés Pérez, propietari de 43 anys, domiciliat al mateix carrer; en Josep Brusés Vergés, que cito a continuació, i Eusebio Ferran Sauri, propietari de 49 anys que viu al carrer de Palau, 11.

2.- **Josep Brusés Vergés**, nat a Figueres l'any 1864, on hi exercí de metge forense. Segons uns documents (AHCS) visqué al carrer de Sant Pau, 30, però en el cens electoral de Figueres de l'any 1890 consta que tenia 25 anys d'edat i no 26, i vivia al carrer de Sant Pau, 28 (AHCF), lloc on seguia vivint el 7 de gener de 1909, segons el *Diario de Tarragona* (AHCS). Morí l'any 1925.⁴

3.- **Antoni Ferran Brusés**, nascut a Figueres el 4 d'octubre de 1886, és el personatge del que tenim més informació i que centra el present treball. L'inscriu en el Registre Civil de Figueres el seu oncle, el metge Joan Brusés; crida l'atenció el fet que un dels notaris que en dona fe és Salvador Dalí, pare del pintor surrealista empordanès.

Cursa els primers estudis en la *Escuela Superior de Niños en la Modelo Municipal* de Madrid, on aleshores vivien els seus pares. Després, canvien de residència i estudia el batxillerat i el francès a l'Institut de Figueres entre 1895 i 1900, amb unes qualificacions entre "*bueno*" i "*notable*". El títol de *Grado de Bachiller* l'aconsegueix el 25 de maig de 1901, amb dos "*aprobado*". Als 13 anys demana ser admès a l'examen d'ingrés pels estudis de Medicina.

En els cursos 1901-1903 fa les assignatures comunes d'ampliació com alumne oficial de la Facultat de Ciències, mentre viu al carrer de Canuda, 24-3, i al carrer Universitat, 53-pral. Treu dos aprovats i un notable, i en suspèn una, que recupera. El mateix curs 1902-1903 estudia el primer any a la Facultat de Medicina com alumne lliure i també obté una certificació d'estudis de llengua alemanya a l'*Instituto General y Técnico de Barcelona*. Entre 1901 i 1902 es creuen moltes cartes entre Antoni Ferran i els seus pares i germans, per apaivagar l'impacte de la separació del domicili familiar; en elles destaquen les referències a l'existència d'aldarulls en la via pública i els consells que li donen per a evitar-los, i també les estretors que descriu la família per tal que ell pugui estudiar a Barcelona (AHCF).

A partir del curs 1903-1904 és alumne oficial, i viu al carrer de València, 212, 2-1. La seva carrera transcorre entre notables i aprovats, llevat d'un *sobresaliente* en Oftalmologia i d'un suspens en Medicina Legal, que recupera. El 18 de novembre de 1907 la *Universidad Literaria de Barcelona* li atorga el títol de llicenciat en Medicina i Cirurgia. Entre els expedients de quintes de 1907, capsa número 1341, consta *Antonio Ferran Brusés*, fill d'*Enrique y Dolores*, nascut el 4 d'octubre de 1886, amb domicili al carrer de Sant Pau, 28. És curiós que bona part dels membres d'aquesta nissaga i d'altres branques de la mateixa tenen domicili en aquest carrer.

El mateix any 1907 inicia la seva vida professional com a metge col·laborador i substitut eventual del titular de Cassà de la Selva, Dr. Fernando Alemany Daussà, amb el que signa un conveni privat pel que percep un sou de 500 ptes. a l'any. També treballa de metge inspector de la mútua "*La Fraternal Cassanense*". Entra com a soci del "*Centro la Unión*

Republicana Cassanense". L'any 1909, amb 23 anys, va contreure matrimoni amb Marina de los Reyes González, de 18, filla d'Ildefonso de los Reyes y Vidal, d'Almeria, capità d'Administració Militar, i de Concepción González y Ribera, de Madrid. És la tercera vegada que aquesta família es relaciona amb la milícia. La notícia de l'enllaç en el temple castrense de Tarragona va ser publicada en *El Noticiero Universal* del dia 12 de gener de 1909, en la secció *Noticias locales*, i molt més extensament i amb detall en el *Diario de Tarragona* de 7 de gener del mateix any. El matrimoni Ferran s'establí a Cassà de la Selva al carrer de Catalunya, 29, i va tenir una filla, Dolors Ferran de los Reyes, nascuda a Cassà de la Selva el 21 de desembre de 1909. El 1908 és nomenat metge assessor de *Los Progresistas Españoles, Asociación Nacional de Socorros Mutuos*. L'octubre de 1909, la seva esposa contreu una parametritis, que origina una intensa relació epistolar entre Ferran i el professor Miquel A. Fargas i Roca, catedràtic de Tocologia de la Facultat de Medicina, president de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, mà dreta de Prat de la Riba en el projecte de la nova Casa de Maternitat de Barcelona,⁵ que l'assessora fins la curació de Marina, el febrer de 1910. Aquesta malaltia i el seu tractament van influir en part en el tema de la seva posterior tesi doctoral. La situació econòmica i professional no deuria ser gaire falaguera, car bescanvia correu des de 1909 amb Gerardo Vilar, metge amic seu que havent estudiat Medicina a Barcelona amb ell, viu aleshores a Chajarí, *provincia de Entre Ríos, Departamento Federación*, a Argentina, amb el seu pare metge, el Dr. Víctor Vilar, *médico cirujano*. L'epistolari reflecteix la insistència exagerada de Gerardo Vilar per tal que Antoni Ferran hi vagi a treballar l'any 1910; el suggestiona amb promeses econòmiques i un món meravellós alhora que menysté la vila de Cassà, li fa recomanacions per al viatge, i també li adverteix que el nivell de la medicina allà és més alt que a Espanya (AHCS). El 1910 l'ajuntament de Cassà li assigna una llista de famílies pobres perquè els doni atenció de beneficència, amb una tarifa de tres pessetes per cadascuna. Passa a ser metge titular de Cassà, i el seu sou com a titular havia de ser de 1.500 ptes., però li paguen un sou inferior, circumstància que li obliga a fer una reclamació a l'alcalde, amb al·legacions que justifiquen els seus mèrits i responsabilitats, per a rebre el sou íntegre (AMCS/col·lecció Agramont-Barquet). La primera carta d'Antoni Ferran escrita en llengua catalana, és d'aquest any 1910, adreçada a la seva família. L'idioma imperant en cartes i documents és, quasi sense excepció, el castellà; el mateix succeeix amb els de la resta d'aquesta nissaga.

Tot seguit, el matrimoni, recuperada Marina, se'n van amb la filla a Chajarí, on ja hi havia molta immigració catalana. Allà treballa en el *Sanatorio Vilar*, que acaben d'inaugurar *Victor, Roberto i Gerardo Vilar*, treballant-hi amb sis auxiliars. Hi operaven, visitaven, tenien aparells Roentgen, d'alta freqüència, corrents galvàniques, massatges vibratoris, etc. Mentre eren allà, neix un altre fill, Enric Ferran de los Reyes, el 31 de març de 1911, a *Villa Libertad (Entre Ríos)*. Allò no va ser *El Dorado* que Gerardo Vilar li prometia, i les coses tampoc deurién anar gaire bé ja que a mitjan 1912 inicia tràmits per tornar a Catalunya, demanant descomptes a la naviliera (CDM-MMB), i a la fi, l'ajuda el seu germà Enric (AHCS).

L'any 1913 demana a la Universitat de Barcelona que remeti a la de Madrid el seu expedient acadèmic per matricular-se de doctorat (BUB), que després aconsegueix amb la tesi *Estudio crítico de las irrigaciones intra-uterinas y del desagüe uterino en el tratamiento de las metritis puerperales*.⁶

Més tard trobem un pressupost de la casa comercial *Reiniger, Gebbert und Schall A.-G.*, de Berlín, enviat pel seu representant a Barcelona als doctors *Antonio Piga i Antonio Ferran* a l'adreça carrer Barquillo, 14, entresol-dreta de Madrid, d'aparells d'electroteràpia, entre els quals hi ha un Pantostat, un equip radiològic Apex, un bany de quatre cel·les de Schnée, una làmpada de Kromayer, una dutxa d'aire calent, un aparell de diatèrmia, un equip d'alta freqüència i autoconducció, una làmpada de Finsen-Reyn, un aparell de Bergonie, i un bany de llum, per un import total de 16.299 pessetes. Hi ha també propaganda d'equipaments d'aquest tipus del *Gabinete de Röntgenología y Electroterapia del Dr. Ramón Torres Carreras*, de Barcelona. Una recepta del Dr. Ferran fa constar que aleshores tenia consulta diària, de 3 a 5, al carrer Barquillo. Uns fulls de comptabilitat manuscrits relacionen totes les despeses que finalment realitzen: *Gastos de instalación del Instituto Electro-Médico*, que pugen a un total de 20.000 pessetes. Primerament aquesta empresa sanitària rep el nom de *Instituto Electro-Médico*, i posteriorment es diu *Instituto de Electrologia y Radiología Médica*; està ubicada al carrer Marqués de Cubas, 7 bis, principal, de Madrid, i té com a socis als doctors A. Ferran i A. Piga. Un anunci inserit en el *Album Oficial Carreras de Caballos Año 1917. Reunión de Otoño*, diu que fan electroteràpia, fototeràpia, raigs X i radiumteràpia, i es dediquen a malalties inflamatòries, als processos dolorosos, neoplàsies, paràlisis, i especialment a les lesions per l'esport i al tractament de l'obesitat.

La seva relació amb el seu soci el Dr. Piga és present també en la biblioteca de Ferran, on hi té obra d'ell, entre les quals "*Los medicamentos hipnóticos*

y la medicación hipnótica”, la tesi doctoral de Piga “*Estudio de los medicamentos hipnóticos*”, i “*Higiene de la pubertad*”, “*Todavía nuevos métodos para obtener los cristales de hemocromógeno ácido*” (fascicle del *Boletín de la Sociedad Española de Biología*, signat per Lecha-Marzo i Piga). Em pregunto com es van arribar a conèixer Ferran i Piga: tal vegada la resposta estigui en la biblioteca de Ferran, on trobem textos de medicina legal editats a partir de 1912, com el “*Compendio de Medicina Legal*” de Lacassagne, el “*Tratado de autopsias y embalsamamientos*” de Lecha-Marzo, la “*Técnica de necropsias y diagnóstico anatómo-patológico*” de Callís-Bracons, exemplars monogràfics de l'*Archivo de Anatomia e Antropologia* de Lisboa amb tècniques forenses. Possiblement, quan Ferran va tornar d'Argentina, va exercir la Medicina Legal a Madrid i conegué a Piga i a Lecha-Marzo. També conservava entre els seus papers dos retalls de diari sobre la mort prematura de Lecha, un d'ells publicat en *Los progresos de la Clínica* (AHCS).

Sobre el Dr. Piga posseïa dos opuscles de 1919 i un article publicat en *La Medicina Ibera* de 14 de juny del mateix any, que fan referència a l'encontre entre el Dr. Piga i el Sr. José M. Carretero (“*El caballero audaz*”), que van donar lloc a la constitució d'un tribunal d'honor per a un duel grotesc, de característiques sorprenents i memorables (AHCS).

Ferran posseïa també algunes receptes del Dr. Robert, plenes amb anècdotes sobre Pere Mata i consells en vers escrits pel Dr. Letamendi, documents tots pervinguts del seu pare. Ell mateix devia sentir admiració per aquests personatges, la qual cosa ens perfila una mica el seu pensament. Els consells de Letamendi per a una vida sana, ell mateix els escrigué en receptes seves i els difon.

Ferran va ser tota la seva vida un republicà nacionalista empedreït, no radical. El seu ideari polític d'esquerres va ser sempre tolerant i tolerat en relació a la família de la seva esposa, una família acomodada i conservadora. Durant la guerra “*incivil*” no va fugir, i després tampoc no es va exiliar; va seguir residint a Barcelona. L'any 1938 feia ús d'un permís governatiu per fer fotografies. Els seus descendents han conservat, com un tresor, la bandera catalana que Macià duia a Prats de Molló.

La seva filla Dolors Ferran de los Reyes s'instal·là també a Barcelona, al carrer de Muntaner, 29, 2-1. En aquesta ciutat passà Ferran els darrers jorns de la seva vida.

Antoni Ferran morí a Barcelona el 5 de març de 1960² i la seva esquela es publicà a *La Vanguardia*.⁷

4.- **Enric Ferran de los Reyes**, nascut a *Villa Libertad*, província d'*Entre Ríos* (Argentina) el 31 de març de 1911, fill d'Antoni Ferran Brusés i de Marina de los Reyes González. Estudia el batxillerat a l'Institut de Figueres a partir de 1921, i també a Barcelona, amb un expedient acadèmic pobre en notes i ric en convocatòries extraordinàries; solament destaca una matrícula d'honor en dibuix. Obté el grau de *Bachiller* el 22 de setembre de 1927, i tot seguit es matricula a la facultat de Medicina. Vivia aleshores amb el seu pare, al carrer Muntaner, 29, 2-1 de Barcelona. Fa les assignatures comunes o d'Ampliació entre 1926 i 1928 i després les de la carrera a la Facultat de Medicina; sovint és alumne no oficial, té qualificacions baixes i s'ha d'acollir a convocatòries extraordinàries, o no es presenta. Només destacà en Tècnica Anatòmica I i II, amb notables, i un sobresalient en Higiene. S'examina de bona part de les assignatures abans de l'any 1932; després, a l'any 1935 demana trasllat d'expedient acadèmic a la Facultat de Medicina de Saragossa, on estudia Patología Mèdica I el curs 1934-1935. Aleshores hi ha un lapsus acadèmic que es recupera l'any 1940, passada la guerra. No aconsegueix la Llicenciatura fins l'any 1943, any en el que, residint encara al domicili patern, obté el títol el 3 de maig, i el paga a terminis (BUB).

Aquest sembla el cas clar d'una carrera feta sense estímul, i que després no va exercir. En els seus estudis va acreditar la seva gran habilitat pel dibuix, i l'interès per l'anatomia. Això marcaria el seu futur.

Anys més tard, vivint al carrer Comte Borrell, 88, de Barcelona, sabem que treballa com a dibuixant per algunes editorials, i, sobretot, fa dibuix anatòmic per a llibres mèdics. És autor del llibre *Atlas de Anatomía (cuerpo humano)*, d'*Ediciones Jover* (AHCS). A partir d'aquí no he sabut resseguir el seu rastre vital, i ignoro altres dades, llevat de la seva mort el març de 1986.⁸ Alguns llibres seus de medicina es conserven a l'Arxiu Històric de les Ciències de la Salut.

La Farmàcia Ferran

La farmàcia Ferran va ser fundada cap a l'any 1915 per Enric Ferran Brusés, al carrer de Pujada al Castell, número 6. El carrer d'aquest nom, posteriorment, segons un anunci de la farmàcia Torrent d'entre 1920 i 1930, es deia carrer de Wilson, i més tard recuperà el seu nom.

Malgrat la sospita que aquesta farmàcia fou creada per voluntat i amb inversió d'Antoni Ferran Xirau, només ha tingut dos farmacèutics titulars, Enric Ferran Brusés i Enric Torrent Ferran. Entre ells havia de ser titular de la farmàcia la filla del primer i mare del segon, na Maria Elena Ferran Botey, la qual no va poder estudiar Farmàcia en veure's immersa en les malvestats de la guerra del 1936-1939. És possible que la propera titular sigui la Laura Torrent Sánchez, néta d'aquesta.

Notes

1.- BAIG I ALEU, Marià (2003): *Resum sobre els lligams entre les famílies Baig i Ferran*. Dins: [www.ifae.es/baig/dades, personals /presentació genealogia família Baig](http://www.ifae.es/baig/dades_personals/presentacio_genealogia_familia_Baig).

2.- *Boletín Farmacéutico*, 30 d'agost de 1895.

3.- CALBET I CAMARASA, J.M.; CORBELLÀ I CORBELLÀ, J.: *Diccionari biogràfic de metges catalans*. Barcelona. Ed. Fundació Salvador Vives Casajuana i Seminari Pere Mata de la Universitat de Barcelona, 1981-1983.

4.- *Ibidem*

5.- CALBET I CAMARASA, Josep M.; CORBELLÀ I CORBELLÀ, Jacint. *Diccionari Biogràfic de Metges Catalans*. Barcelona. Ed. Fundació Salvador Vives Casajuana i Seminari Pere Mata de la Universitat de Barcelona, 1982, volum 2, pàg. 11-12.

CORBELLÀ, Jacint; SECULÍ, Josep. *Nomina Academicorum*. Barcelona. Ed. Promocions i Publicacions Universitaries, 1995, pàg. 43.

FARRÉ SOSTRES, Julià (2003): *Història de la Maternitat de les Corts de Barcelona*. Manresa. Publicacions de l'Arxiu Històric de les Ciències de la Salut, 4. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, 2003, pàg. 75-81.

6.- CALBET I CAMARASA, J.M.; CORBELLÀ I CORBELLÀ, J.: *Diccionari biogràfic de metges catalans*. op. cit.

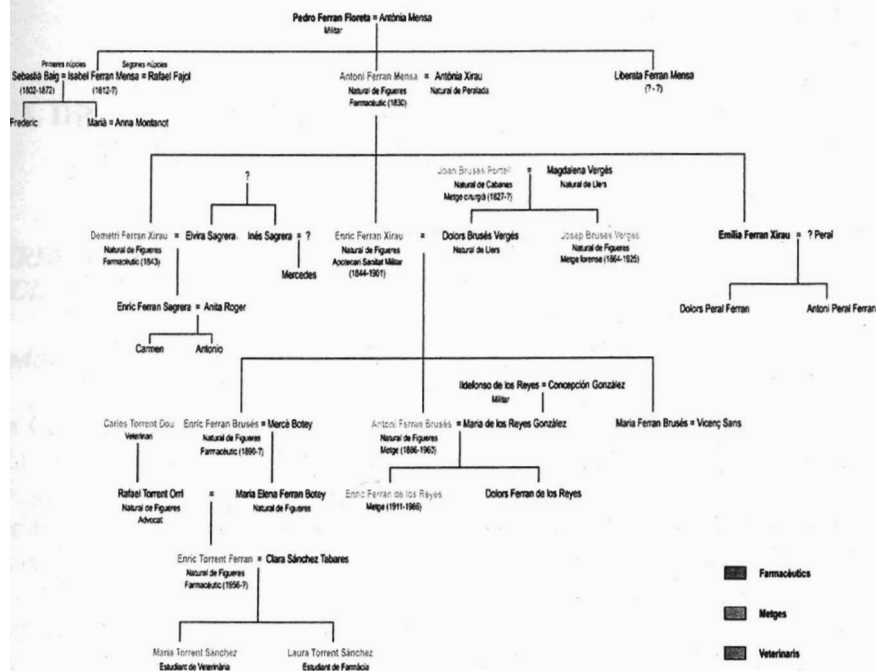
7.- Esquela d'Antoni Ferran Brusés. *La Vanguardia* de 8 de març de 1960, pàg. 29.

8.- CALBET I CAMARASA, J.M.; CORBELLÀ I CORBELLÀ, J.: *Diccionari biogràfic de metges catalans*. op. cit.

Fonts documentals

AFF	Arxiu de la Família Ferran
AHCF	Arxiu Històric Comarcal de Figueres
AHCS	Arxiu Històric de les Ciències de la Salut <i>Simeó Selga i Ubach</i> (Manresa)
AMCS	Arxiu Municipal de Cassà de la Selva
AMSFG	Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols
BFDCF	Biblioteca <i>Fages de Climent</i> de Figueres
BUB	Biblioteca de la Universitat de Barcelona. <i>Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona. Expedients d'alumnes</i> .
CDM	Centre de Documentació Marítima del Museu Marítim de Barcelona

GENEALOGIA DE LA FAMILIA FERRAN

Instituto Electro-Médico

Doctores Ferrán y Figa

Electroterapia - Fototerapia - Roentgenoterapia - Radioterapia

Este Instituto se halla dotado de magníficas y completas instalaciones para el tratamiento de numerosas enfermedades, por medio de la Electricidad, la Luz, los Rayos X y el Radium, con arreglo a las mas perfeccionadas técnicas.

Los Dres. Ferrán y Figa han conseguido hacer de su Instituto uno de los mejores de Europa. Además de varios procesos morbosos tratados con verdadero éxito, entre los cuales citamos los siguientes:

Parálisis, Neuralgias, Reumatismo crónico, Cáncer, lupus, Alopecia, Enfermedades de la matriz (Metritis, Miomas, Cáncer)

Etc, Etc

Se atienden con singular especialización los accidentes que ocurren con tanta frecuencia en el ejercicio de los deportes.

Una de las instalaciones que bien merece el calificativo de **MODELO**, es la destinada al tratamiento de la

OBESIDAD

por el método del profesor Bergonié, de Burdeos

Marqués de Cubas, 7 dup-pral.

Teléfono 55-48